

Н.А. АНТОНЮК

**КАЛІГРАФІЧНІ ХВИЛИНКИ
НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

2-4 класи

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА — БОГДАН

УДК 51.372.47
ББК 74.262.21я71
А 72

Н.А. Антонюк
А 72 Каліграфічні хвилинки на уроках української мови. 2-4 класи. /
Н.А. Антонюк.— Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2013. — 96 с.
ISBN 978-966-10-3623-8

Посібник містить вправи та завдання, спрямовані на вдосконалення каліграфічних навичок, формування правильного, грамотного і швидкого письма учнів 2 — 4 класів. Дібраний матеріал допоможе вчителю створити творчу атмосферу на уроках української мови, урізноманітнити й поживити навчальний процес, сприятиме розвитку зв'язного мовлення.

Для вчителів початкових класів та вихователів груп продовженого дня.

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Навчальне видання

АНТОНЮК Наталія Антонівна

**КАЛІГРАФІЧНІ ХВИЛИНКИ
НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

2-4 класи

Головний редактор *Богдан Будний*
Редактор *Наталія Шост*
Обкладинка *Аліни Воронкової*
Комп'ютерна верстка *Олени Захарійчук*
Технічний редактор *Оксана Чучук*

Підписано до друку 01.08.2013. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Прагматика. Умовн, друк. арк. 5,58. Умовн, фарбо-відб. 5,58.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4221 від 07.12.2011 р.

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, 46002
Навчальна книга – Богдан, а/с 529, м. Тернопіль, 46008
тел./факс (0352)52-06-07; 52-19-66; 52-05-48
office@bohdan-books.com
www.bohdan-books.com

ISBN 978-966-10-3623-8

© Навчальна книга — Богдан, 2013

КАЛІГРАФІЧНІ ХВИЛИНКИ

Аа ава ап ра ка ца ма ла да
Азбука, абетка, алфавіт.

1. Скласти і записати речення з одним із слів на вибір.
2. Поставити наголос у словах.
3. Побудувати звукову модель слова «алфавіт».
4. Дібрати слова із звуком [а].

Бб ба бо бу бдж іб иб
Байка, бабуся, бандура.

Без розуму ні сокирою рубати, ні личака
в'язати.

1. Пояснити зміст прислів'я.
2. У прислів'ї обвести букви, які позначають м'якість приголосних звуків.
3. Поділити слова «байка», «бабуся», «бандура» на склади (дужкою знизу).
4. Скласти і записати речення з виділеним словом.

Вв вві ва во ув кв кр ев
Ввічливий, вдома, вечір.

Вік живи — вік учись.

1. Пояснити зміст прислів'я.
2. Обвести «хмаринкою» односкладові слова у прислів'ї.

- У прислів'ї підкреслити букви, що позначають голосні звуки.
- Скласти загадку, відгадкою якої буде виділене слово.

 Гг гр го гл гн ге уг га го грн
Грейпфрут, гусениця, гривня.

Грамоти вчиться — завжди пригодиться.

- 1. Пояснити зміст прислів'я.
2. Побудувати звукову модель слова «вчиться».
3. Обвести «хмаринкою» трискладове слово у прислів'ї. Поставити у ньому наголос.
4. Скласти речення з виділеними словами.

 Г г га ге лг гр го гу
Гавеня, гелготати, гедзь, ґрунт, гудзик.

- 1. Скласти і записати речення з одним із слів на вибір.
2. Зробити звуко-буквений аналіз слова «гедзь».
3. Поділити усі слова на склади.
4. Підкреслити букви, що позначають приголосні звуки у словах.

 Дд дж дз до др ди да дн
Дерево, держава, дитина.
Добре слово краще за гроші.

- 1. Пояснити зміст прислів'я.
2. Обвести «хмаринкою» трискладове слово у прислів'ї. Поставити у них наголос.

- Побудувати звукову модель слова «краще».
- Скласти речення із виділеним словом.

 Ее ео ем ел ве ке це дзе ех
Електрика, електричка, емблема.

- 1. Поставити наголос у словах.
2. Поділити слова на склади (дужкою знизу).
3. Дібрати слова із буквою «е».
4. Скласти і записати речення з одним із слів.

 Єє єв єн єп єд єл єх єр єм
Євангеліє, єдиноріг, єпархія, ємність, єврей.

- 1. Що ви знаєте про букву «є»?
2. Пояснити значення слів «Євангеліє», «єпархія».
3. Скласти речення з виділеним словом.
4. Побудувати звукову модель слова «єпархія».

 Жж дж жо жу жі жа аж уж
Житло, дужий, жменя, ріжок, життя, чиж,
жук, ложка, вуж, жаба, ніж, межа, журнал.

- Записати слова у три колонки:
- звук [ж] на початку слова;
 - звук [ж] в середині слова;
 - звук [ж] в кінці слова.

 Зз за зоз зу зе із зи зо
Закон, залізниця, заметіль, заняття.

 Щщ що шу ще щі ща ши
Щекавиця, щит, Щек, *щастя*, щетина.

Щекавиця — гора на Подолі.
Князював там нескорений Щек,
і було в нього воїв доволі,
ворогів розбивав він уцент.
(Олесь Лупій)

- 1. Підкреслити у вірші займенники.
2. Зробити звуко-буквений аналіз слова «Щекавиця».
3. Скласти речення з виділеним словом.
4. Встановити зв'язок слів у реченні.

 Юю юрю юл пю юв юн юш
Юнак, юнга, юрба, юшка.

Ще вечір спав в очеретах
і полохливий мокрий птах
шукав гнізда. Об тій годині
знайшли їх трьох в оцій долині:
один юнак, а два — в літах.
(А. Малишко)

- 1. Дібрати синоніми до слова «юнак».
2. Зробити звуко-буквений аналіз слова «юнак».
3. Скласти речення за схемою:
_____ _____
4. Встановити зв'язок слів у цьому реченні.

 Яя ся вя ця як ях ям яв яр
Язичник, яма, яничар, ясир.

Ярослав — був мудрим князем
в Україні нашій — у Русі,
поважав закон і правду,
і його любили всі.

(Олесь Лупій)

- 1. Дібрати якнайбільше ознак до слів «князь», «Україна», «закон», «правда».
2. Дібрати спільнокореневі слова до слів «мудрий», «правда».
3. Виписати дієслова і поставити їх в неозначеній формі.

 Ь ось ть вь ль нь ьо ць
Корсунь — давнє місто,
був там грізний герць,
і вороже військо
там знайшло кінець.

(Олесь Лупій)

- 1. Дібрати антоніми до слів «кінець», «знайшло».
2. Дібрати синоніми до слова «давнє».
3. Дібрати і записати слова у дві колонки:
• буква «Ь» у середині слова;
• буква «Ь» у кінці слова.

КАЛІГРАФІЧНІ ХВИЛИНКИ НА ТЕМУ «ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ»

 Аа ав аі фа ар ап са лад аб
Алтея, айр, айстра, агрус, акація, алое.

Алтею знають з правіків,
вона лікує кашель, втому.
В ній — душі наших вояків,
що не вернулися додому.

(Наталя Зубицька)

- 1. Зробити звуково-буквений аналіз слів «алтея», «во-
яків».
2. До слова «лікує» дібрати спільнокореневі слова.
3. До слова «вернулися» дібрати синоніми.

 Бб би бо ба бе бу бі би
Берізка, барвінок, безсмертник, брусниця,
бузина, блекота.

Загадка

Стоїть дівка серед поля —
в чорні цятки біла льоля,
довгі коси розпустила,
їх заплести їй несила. (єжєіqəḄ)

- 1. До слова «берізка» дібрати спільнокореневі (споріднені) слова.
2. Знайти і підкреслити дієслова.
3. Визначити час дієслів.

 Вв ві ва во вр ви в'ю ве
Верес, верба, вільха, волошка, вишня,
валер'янка.

Садок вишневий коло хати,
хрущі над вишнями гудуть,
пугатарі з плугами йдуть,
співають ідучи дівчата,
а матері вечерять ждуть.

(Т. Шевченко)

- 1. Зробити звуково-буквений аналіз слова «хрущі».
2. Знайти у вірші іменники і підкреслити їх.
3. Вказати рід і число іменників.

 Гг го гр ге гі га гу
Грицики, глід, гарбуз, горобина, горіх.

Хто в хустині червоненькій
став у лісі між дубів?
Може дівчинка маленька
назбирать прийшла грибів?
Ні, не дівчинка там стала, —
горобина вироста.
Ту хустину гаптувала
щедра осінь золота.

(М. Познанська)

- 1. У вірші знайти і підкреслити прикметники.
2. Вказати рід і число прикметників.
3. Розібрати за будовою слово «червоненькій».
4. Дібрати споріднені слова до слова «горобина».

 Фф фі фу фо фа фи фе фл
Фіалка, флокс, фікус, фуксія.

Загадка

Маю я п'ять пелюсток
і напівкруглий зелений листок.
А середина у мене жовтенька,
личко не кругле, а трохи довгеньке.
Квітка я ніжна, низенька, дрібна,
а як запахну — приходить весна. (вжпсіФ)

- 1. Назвати звуки у слові «п'ять».
2. Підкреслити усі наголошені склади у словах першого речення.
3. Виділені слова поділити на склади для переносу.
4. У вірші знайти і підкреслити однорідні члени речення.

 Хх хе хо хи ха ху хі їх хр
Хризантема, хлорофітум.

Хризантема зацвіла в осінні дні,
холоди цій гарній квітці не страшні.

(Василь Кравчук)

- 1. Дібрати споріднені слова до іменника «квітка».
2. Розібрати як частину мови прикметник «осінні».
3. Дібрати синоніми до слова «гарна».

 Цц це ци ці ца цо цю ця
Цикорій, цикламен.

Це *цикорій* біля ніг,
звуть його й петрів *батіг*.
В нього очі голубі,
йде на поміч він тобі —
лікувати може,
всім він допоможе.

(Василь Кравчук)

- 1. Назвати звуки у слові «нього».
2. Підкреслити наголошені склади у виділених словах.
3. Поставити питання до слів, назвати частини мови.

 Чч чі ча чу че чи чо
Чорнобривці.

Коло хати вогнелико,
як зірки нічних багать,
лиш незірвані гвоздики
й чорнобривці ще горять.

(І. Гнатюк)

- 1. Дібрати синоніми до слова «багаття».
2. Розібрати за будовою слова «нічних».
3. Підкреслити букви, що позначають м'які приголосні звуки.

 Шш ше ши шу ша шо ші шв
Шавлія, шафран.

Шепотіла шавлія:
«Лікувати вмію я».
(Василь Кравчук)

- 1. Зробити звуко-буквений аналіз слів «шавлія».
2. Дібрати антоніми до слова «шепотіла».
3. Поставити дієслова у майбутньому, теперішньому часі.

 Щщ що ще шу щі ща щи
Щемелина.

Щемелина — медуниця,
повна меду аж по вінця.
Щоб узимку не хворіти,
треба чай із медом пити.
(Василь Кравчук)

- 1. Дібрати антоніми до слова «узимку».
2. Знайти іменники, визначити число, рід.
3. Останнє речення перебудувати на спонукальне.

 Юю юл юр юка юв юд п'ю б'ю
Юка з юрком говорить,
юка любить сонце й море.
А юрок — пташина мила —
свої крильця розпустила.
(Василь Кравчук)

- 1. Визначити час, у якому стоять дієслова.
2. Утворити пестливі форми від слова «пташина».
3. Підкреслити основу другого речення.

 Яя яв яс ям як яр
Якірці.

Як побачиш квіти ці,
знай: їх звати якірці.
(Василь Кравчук)

- 1. Виділені слова поділити на склади для переносу.
2. Виписати слова, в яких звуків більше, ніж букв.
3. Назвати звуки у слові «якірці».

 ь ть сь ль ьо нь ль ць
Ясенець.

З м'яким знаком — ясенець.
От і азбуці кінець.

(Василь Кравчук)

- 1. Пояснити правопис слова «м'яким».
2. Дібрати антоніми до слова «кінець».
3. Дібрати синоніми до слова «азбука».

Зміст

Каліграфічні хвилинки	3
Каліграфічні хвилинки на тему «У світі тварин»	15
Каліграфічні хвилинки з використанням козацької термінології.....	29
Каліграфічні хвилинки на тему «Лікарські рослини»	46
Каліграфічні хвилинки на тему «У світі птахів»	61
каліграфічні хвилинки на тему «Квіти»	82